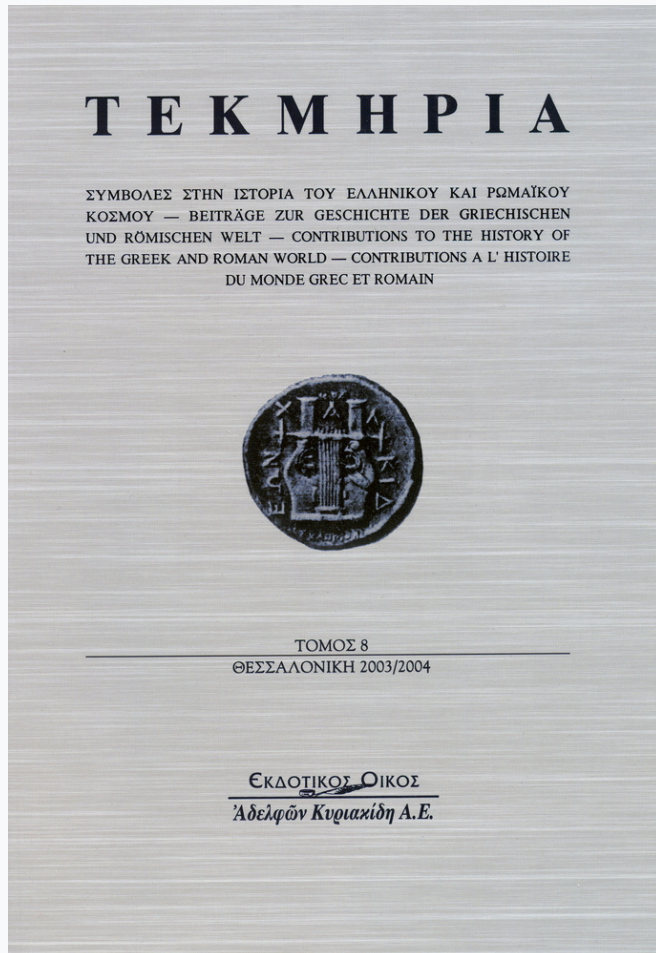

Tekmeria

Vol 8 (2003)

Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν ἀρχαία Μυθονία

Β. ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ

doi: [10.12681/tekmeria.191](https://doi.org/10.12681/tekmeria.191)

To cite this article:

ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ Β. . (2003). Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν ἀρχαία Μυθονία. *Tekmeria*, 8, 61–70.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.191>

Β. ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ

ΔΥΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΤΛΟΝΙΑ

Στήν παρούσα έργασία δημοσιεύονται δύο επιτύμβιες έπιγραφές πού προέρχονται από δύο περιοχές του δυτικού τμήματος της αρχαίας Μυτλονίας. Η πρώτη ανακαλύφθηκε πρόσφατα στη Νέα Φιλαδέλφεια και ή δεύτερη, πού παραδόθηκε πριν αρκετά χρόνια στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, βρέθηκε στον Άγιο Άθανάσιο.

I

Τά τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα από τὸ 1995 μέχρι τὸ 2001 διενεργήθηκε στη Νέα Φιλαδέλφεια του νομού Θεσσαλονίκης έντατική ανασκαφική έρευνα με άφορμή την κατασκευή νέου τμήματος της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης-Άλεξανδρούπολης στο Γαλλικό ποταμό¹. Κατά την ανασκαφή αυτή ήρθαν στο φως οικιστικά κατάλοιπα και νεκροταφεία, πού ανήκουν σε διάφορες χρονικές περιόδους. Ανάμεσα στις αρχαιότητες πού ανασκάφηκαν είναι και ένα τμήμα του νεκροταφείου των αρχαϊκών, κλασσικών και πρώιμων έλληνιστικών χρόνων, τὸ ὁποῖο ανήκει στον οικισμό πού είχε εγκαθιδρυθεί στην παρακείμενη του νεκροταφείου «Τράπεζα»².

Στά εύρήματα του νεκροταφείου αυτού συγκαταλέγεται και μιὰ επιτύμβια στήλη πού βρέθηκε κατά την ανασκαφική περίοδο του 1997, και ή ὁποία είχε χρησιμοποιηθεί σε δεύτερη χρήση ὡς τμήμα του τοιχώματος του τάφου. Συγκεκριμένα αποτελούσε μιὰ από τις δύο πλάκες πού άπάρτιζαν τὸ βόρειο τοίχωμα του κιβωτιόσημου, γυναικείου πιθανόν, τάφου άρ. 165 και είχε τοποθετηθεί πλαγιαστά με την ένepίγραφή πλευρά της στην έξωτερική πλευρά του κιβωτίου. Θα πρέπει ἔδῶ νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ή επιτύμβια αυτή στήλη είναι ή μοναδική ένepίγραφή πλάκα πού βρέθηκε ὄχι μόνο στο νεκροταφείο, του ὁποίου έχουν

1. Για συνοπτική παρουσίαση της ανασκαφής βλ. Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *ΑΕΜΘ* 9 (1995) 311 κέ., *BCH* 122 (1998) 861 κέ., *ΑΕΜΘ* 12 (1998) 259 κέ. Βλ. ἄκόμη Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *ΑΔ* 50 (1995) Χρον. Β2, 470 κέ., *ΑΔ* 51 (1996) Χρον. Β2, 443 κέ., και τὰ πρακτικά των ὑπό ἔκδοση *ΑΔ* 52 (1997) Χρον., 53 (1998) Χρον., 54 (1999) Χρον.

2. Για την Τράπεζα της Νέας Φιλαδέλφειας βλ. L. Rey, *BCH* 41-43 (1917-1919) 64 κέ.

άνασκαφεί πάνω από 170 τάφοι, αλλά και σ' όλοκληρη την άνασκαφική έρευνα στη Νέα Φιλαδέλφεια.

Ἡ ἐπιτύμβια στήλη πού φυλάσσεται στό Ἀρχαιολογικό Μουσείο τῆς Θεσσαλονίκης καί φέρει τόν ἀριθμό Εὐρετηρίου 20393, εἶναι ἀπό ντόπιο γκρίζο σκληρό λίθο. Εἶναι συγκολλημένη ἀπό δύο κομμάτια καί ἔχει τīs ἐξῆς διαστάσεις: Ὑψος: 0,65 μ. Πλάτος: 0,30-0,35 μ. Πάχος: 0,15 μ. Ἡ πρόσθια ὄψη τῆς στό μεγαλύτερο μέρος εἶναι ἀδρά δουλεμένη μέ βελόνι. Μόνο τὸ κάτω μέρος τῆς εἶναι σχετικὰ λειό. Ἡ πίσω ὄψη τῆς εἶναι ἐπίσης ἀδρά δουλεμένη καί σχετικὰ λεία. Μὲ πρόχειρη ἐπεξεργασία ἔχουν λαξευτεῖ καί οἱ ἀκμές τῶν γωνιῶν τῆς πλάκας πού δὲν εἶναι εὐθύγραμμες, ἐνῶ χωρὶς καθόλου ἐπεξεργασία φαίνεται ὅτι ἀφέθηκαν οἱ πλαϊνὲς ὄψεις τῆς στήλης. Ἡ ἐπιγραφή βρίσκεται στό πάνω μέρος τῆς κύριας ὄψης, ἐνῶ τὸ κάτω μέρος τῆς στήλης προοριζόταν γιὰ τὴ στερέωσή τῆς στό ἔδαφος.

Ἡ ἐπιγραφή εἶναι κάπως ἀδέξια γραμμένη. Γίνεται προσπάθεια ἀπὸ τὸ χαρακτὴρ νὰ τηρηθεῖ ἡ στοιχηδὸν διάταξη τῶν γραμμάτων, ἡ ὁποία ὁμως δὲν ἐπιτυγχάνεται στὰ τελευταῖα γράμματα τῶν στίχων. Τὸ ὕψος τῶν γραμμάτων κυμαίνεται ἀπὸ 4 ἕως 7 ἐκ. καί τὰ διάστιχα 1,5-2 ἐκ. (Εἰκ. 1-2).

Ἡγήσιπ<π>-
ος Ἐπικ-
έροδος

Στὸ ὄνομα Ἡγήσιππος ὁ χαρακτὴρ ξέχασε τὸ δεύτερο Π, τὸ ὁποῖο πρόσθεσε ἐκ τῶν ὑστέρων στό διάστιχο. Σχετικὰ μέ τὴ μορφή τῶν γραμμάτων παρατηροῦμε τὰ ἐξῆς: τὸ ἦτα ἔχει εὐθύγραμμη τὴν ὀριζόντια κεραία· τὸ σίγμα ἔχει λοξὲς τīs ἐξωτερικὲς κεραῖες. Στὸ πῖ ἡ δεξιὰ κάθετη κεραία εἶναι βραχύτερη ἀπὸ τὴν ἀριστερή. Τὸ δμικρον εἶναι σχετικὰ μεγάλο, σχεδὸν ἰσοῦπὲς μέ τὸ δέλτα. Οἱ κεραῖες τοῦ κάπα εἶναι συμμετρικὲς.

Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς ὀδηγοῦν σὲ μιὰ χρονολόγηση στὰ μέσα ἢ στό τρίτο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. Ἀνάλογο τύπο γραφῆς βρῖσκουμε στὴ Μακεδονία σὲ ψηφίσματα καί ὠνὲς τῶν μέσων τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.³. Μὲ τὴ

3. Παραπλήσια γράμματα βρῖσκουμε π.χ. στὴν ἐπιγραφή μέ τὴ συνθήκη συμμαχίας τοῦ Φιλίππου Β' μέ τοὺς Χαλκιδεῖς, βλ. D. M. Robinson, «Inscriptions from Olynthus», *TAPHΑ* 65 (1934) 103 κέ. καί τὴν ὠνή ἀπὸ τὴν Ἄθυτο, βλ. B. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, «Ὠνή ἀπὸ τὴν Ἄθυτο», στό: *Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Ἐπιγραφικῆς*, Θεσσαλονίκη 22-23 Ὀκτ. 1999, Θεσσαλονίκη 2001, 79 κέ.

χρονολόγηση αυτή συμφωνούν και τὰ ανασκαφικά δεδομένα, για τὰ ὅποια πρέπει νὰ παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς:

α) Ὁ τάφος 165 στὸν ὁποῖο χρησιμοποιήθηκε ἡ ἐνεπίγραφη πλάκα σὲ δεύτερη χρήση ὡς τοίχωμα, δὲν περιεῖχε χρονολογημένα εὐρήματα⁴. Ὡστόσο, ὀρισμένα στοιχεῖα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ προσδιορίσουμε τὸ χρονολογικὸ πλαίσιο τῆς κατασκευῆς του. Θὰ πρέπει νὰ θεωρήσουμε βέβαιο ὅτι εἶναι μεταγενέστερος ἀπὸ τὸ δεῦτερο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. (terminus post quem), ἐπειδὴ κάτω ἀπὸ αὐτὸν βρῖσκεται ἄλλος τάφος (ἀρ. 176) ποὺ χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ κτερίσματα στὰ χρόνια αὐτά⁵. Συνεπῶς ὁ τάφος 165 κατασκευάστηκε ἀφοῦ λησμονήθηκε ἡ θέση τοῦ παλαιότερου τάφου 176.

β) Οἱ νεώτεροι τάφοι στὸ τμήμα τοῦ νεκροταφείου ποὺ βρέθηκε ἡ ἐπιγραφὴ χρονολογοῦνται τὸ ἀργότερο στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. Ἡ χρονολόγηση αὐτὴ στηρίζεται κυρίως στὴν κεραμικὴ καὶ στὰ νομίσματα ποὺ βρέθηκαν μέσα σ' αὐτοὺς. Συνεπῶς, καὶ ὁ τάφος 165 μπορεῖ νὰ χρονολογηθεῖ στὴν ἴδια περίοδο, τὸ πιθανότερο δηλαδὴ στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. (terminus ante quem).

γ) Θὰ πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι κάποια χρονικὴ ἀπόσταση, τουλάχιστον μιὰ εἰκοσαετία, μεσολαβεῖ ἀνάμεσα στὴν πρώτη χρῆση τῆς ἐπιγραφῆς ὡς ἐπιτύμβιο μνημεῖο καὶ στὴ δεύτερη ὡς τοίχωμα ἑνὸς μεταγενέστερου τάφου. Συνεπῶς ἡ ἐπιγραφὴ μπορεῖ ἀπὸ τὰ ανασκαφικά δεδομένα νὰ χρονολογηθεῖ στὰ μέσα ἢ στὶς ἀρχὲς τοῦ γ' τετάρτου τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.

Τὰ πρόσωπα τῆς ἐπιγραφῆς δὲν εἶναι γνωστὰ ἀπὸ ἄλλες πηγές. Τὸ ὄνομα Ἡγήσιππος, στὸ ὁποῖο τὸ συνθετικὸ -ιλπος τὸ σχετίζει ἔμμεσα μὲ τὴν ἀριστοκρατικὴ τάξη τῶν ἱππέων⁶, εἶναι ἓνα πανελλήνιο ὄνομα⁷ ποὺ ἀπαντᾷ στὴ

4. Ἡ νεκρὴ (;) φοροῦσε μόνο ἓνα χάλκινο ψέλιο, τὸ ὁποῖο εἶναι δύσκολο νὰ χρονολογηθεῖ μὲ ἀκρίβεια.

5. Στὸ τάφο αὐτὸ ἔχουν βρεθεῖ: α) ἓνα νόμισμα Ἀμύντα Γ' (393-370/69 π.Χ.)· γιὰ παρόμοιο νόμισμα βλ. π.χ. H. Gaebler, *Die Antiken Münzen von Makedonia und Paionia* III.2, 1935, ἀρ. 7, πίν. 30, καὶ β) ἓνας μελαμβραφῆς σκύφος· γιὰ παρόμοιο παραδείγμα βλ. π.χ. B. A. Sparkes-L. Talcott, *Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th centuries B.C., The Athenian Agora* XII, 1970, 260, ἀρ. 350, πίν. 16.

6. L. Dubois, «Hippolytos and Lysippos», στὸ: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὁξφόρδη 2000, 41 κέ. καὶ κυρίως 45.

7. *LGPN I-IIIb s.v.* 21 παραδείγματα προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἐνῶ τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ ἀρκετὰ συχνά (συνολικὰ 22 παραδείγματα) στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, Ἀμοργό, Χίο, Εὐβοία, Θάσο, στὴ Βοιωτία, στὴ Φωκίδα καὶ στὴ Θεσσαλία.

Μακεδονία ήδη από τις αρχές του 4ου αι. π.Χ.⁸. Το όνομα του πατέρα του νεκρού Ἐπικέρδης απαντά στην Ἀθήνα στον 4ο αι. π.Χ.⁹, ενώ ένας Ἐπικέρδης από την Κυρήνη τιμήθηκε από τους Ἀθηναίους για τη βοήθεια που τους πρόσφερε κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου¹⁰. Ὡς προς την ἐθνικότητα του νεκρού θα πρέπει να ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ ἔλλειψη ἀναφορᾶς ἐθνικοῦ πιθανόν δηλώνει ὅτι ὁ νεκρός δὲν ἦταν ἔμπορος, ἀποικὸς ἢ ξένος, ἀλλὰ ντόπιος στην περιοχή τῆς Νέας Φιλαδέλφειας.

II

Τὸ 1972 βρέθηκε στὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης μιὰ ἀκόμα ἐνεπίγραφη στήλη. Ὡπως ἀναφέρεται στὸ εὐρετήριο τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης, στὸ ὁποῖο καταγράφηκε τὸ μνημεῖο μὲ τὸν ἀριθμὸ 11453, προέρχεται ἀπὸ τὸ κτῆμα Παπαγεωργίου. Περισσότερα στοιχεῖα προέλευσης δὲν ἀναφέρονται· ἔτσι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορίσουμε ἐπακριβῶς τὴν περιοχὴ εὕρεσης τῆς στήλης. Ὡστόσο, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο πὺν ἐκτείνεται στὴν ἀγροτικὴ περιοχὴ τῆς σύγχρονης κωμόπολης¹¹.

8. Ἐνας Μνησαγόρας Ἡγησίπλου ἀναφέρεται σὲ ἐπιτύμβια στήλη τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αι. π.Χ. ἀπὸ τὴν Ἀργίλο· βλ. Μ. Β. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings, I. A Historical and Epigraphic Study*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 22, Ἀθήνα 1996 192 σημ. 9 (στὸ ἐξῆς: Hatzopoulos, *Institutions*). Ἐνας Ἡγήσιππος Νικοξένου εἶναι ἱερέας τῶν Καλινδοίων τὸ 330/29 π.Χ. Ἐνας Ἡγήσιππος, ἱστορικός τοῦ β' μισοῦ τοῦ 4ου αι. π.Χ. πὺν ἔγραψε *Παλληνιακά*, κατάγεται ἀπὸ τὴ Μυκήβερνα. Βλ. Α. Tataki, *Macedonians Abroad. A Contribution to the Prosopography of Ancient Macedonia*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 26, Ἀθήνα 1998, 119. Βλ. ἀκόμη καὶ Μ. Hatzopoulos, «“L” histoire par les noms” in Macedonia», στὸ: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὁξφόρδη 2000, 105.

9. *LGPV* II s.v., *IG* II² 11043.

10. *RE* s.v., *IG* I³ 125 στ. 1,6.

11. Γιὰ τὸ νεκροταφεῖο βλ. Φ. Πέτσας, *Μακεδονικά* 9 (1969) 167 κέ., *Μακεδονικά* 15 (1975) 174 κέ. καὶ *ΑΔ* 22 (1967) 399 κέ., Μ. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτη, *ΑΕΜΘ* 6 (1992) 369 κέ., *ΑΕΜΘ* 7 (1993) 251 κέ., *ΑΕΜΘ* 8 (1994) 231 κέ., *ΑΕΜΘ* 9 (1995) 301 κέ., καὶ *ΑΕΜΘ* 10Α (1996) 427 κέ. Ὁ οἰκισμὸς μὲ τὸν ὁποῖο σχετίζεται τὸ νεκροταφεῖο αὐτὸ ἐντοπίζεται στὴ γνωστὴ τούμπα Τόψιν τοῦ Δημοτικοῦ διαμερίσματος Γέφυρας. Βλ. Μ. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτου, *ΑΕΜΘ* 6 (1992) 369. Ἡ θέση αὐτὴ ταυτίζεται πιθανόν μὲ τὴν ἀρχαία Χαλάστρα. Βλ. Μ. Τιβέριος, *Ἐγνατία* 3 (1991-1992) 219 κέ. καὶ Τσιμπίδου, ὅ.π., 376.

Τὸ μνημεῖο, ἀπὸ χονδρόκοκκο μάρμαρο, εἶναι σπασμένο σὲ μερικά κομμάτια καὶ συγκολλημένο¹². Μικρὲς ἀποκορῶσεις παρατηροῦνται ἀκόμη στὶς ἀκμὲς τῶν γωνιῶν του. Διαστάσεις: Ὑψος: 1,07 μ. Πλάτος: 0,315 μ. (πάνω)-0,35 μ. (κάτω). Πάχος: 0,065 μ. (πάνω)-0,09 μ. (κάτω). Ἡ μπροστινὴ ὄψη εἶναι σχετικὰ λεία, ἐνῶ ἀπὸ τὰ σημάδια φαίνεται ὅτι ἔχει δουλευτεῖ μὲ ντισιλίδικο. Τὸ κάτω μέρος της, ποῦ προοριζόταν νὰ στερεωθεῖ στὸ ἔδαφος, εἶναι χονδροδουλεμένο σὲ ὕψος 0,105 -0,11 μ. Ἡ πίσω ὄψη εἶναι χονδροδουλεμένη μὲ βελόνι. Ὁ κορμὸς τῆς στήλης παρουσιάζει ἐλαφρὰ μείωση πρὸς τὰ ἑπάνω καὶ ἐπιστέφεται ἀπὸ ἓνα ἀπλὸ ἀέτωμα, πλάτους: 0,36 μ., ὕψους: 0,155 μ., πάχους: 0,07 μ., τὸ ὁποῖο στὶς τρεῖς γωνίες του φέρει ἀνθήμια. Τόσο τὸ ἀέτωμα ὅσο καὶ τὰ ἀνθήμια εἶναι ἀπέριττα χωρὶς ἀνάγλυφη διακόσμηση. Δὲν ἀποκλείεται βέβαια νὰ ἔφεραν γραπτὴ ἢ ὁποῖα δὲν σώζεται. Τὸ κεντρικὸ ἀνθῆμιο εἶναι πλήρες καὶ μὲ μιὰ χαρακτὴ κάθετη γραμμὴ χωρίζεται σὲ δύο μέρη, ἐνῶ τὰ γωνιαῖα εἶναι μισά. Καὶ τὰ τρία φέρουν στὴ βάση τους ἓνα ἐξέχον μέλος, σχηματοποίηση τῶν ἐλίκων ποῦ συνήθως ἐκφύονται κάτω ἀπὸ τὰ ἀνθήμια. Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸν κορμὸ τῆς στήλης στὸ ἀέτωμα γίνεται μὲ ἓνα ἀπλὸ κυρτὸ κυμάτιο ὕψους 0,025 μ.¹³.

Στὸ πάνω μέρος τοῦ κορμοῦ τῆς στήλης, λίγο χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπίστεψη εἶναι χαραγμένη σὲ ἓνα στίχο ἢ ἐξῆς ἐπιγραφή: Ὑψος γραμμάτων: 0,02-0,024 μ.· μόνο τὸ ὄμικρον ἔχει ὕψος 0,007 μ. (Εἰκ. 3).

12. Γιὰ τὴν πρώτη παρουσίαση τῆς ἐπιτύμβιας στήλης βλ. Β. Μισσηλίδου-Δεσποτίδου, *Ἐπιγραφές Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 1997, 69 ἀρ. 65. Ἐκεῖ ἐκ παραδρομῆς τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ γράφτηκε μὲ ἓνα Ν. Ὁ Hatzopoulos, *Institutions*, 211 κάνει ἀναφορὰ στὰ ὀνόματα ποῦ ἀναγράφονται στὴν παραπάνω ἐπιτύμβια στήλη θεωρώντας ὅτι ἀνήκουν στὸ ὀνοματολόγιο τῆς Ἡράκλειας μὲ τὴν ὁποῖα ταυτίζεται κατὰ τὴν ἄποψή του ἢ Τοῦμπα Τόψιν· βλ. σχετικὰ L. Gounaropoulou-M. B. Hatzopoulos, *Les milliaires de la Voie Egnatienne entre Héraclée des Lyncestes et Thessalonique*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 1, Ἀθήνα 1985, 62-71.

13. Ἡ ἐπίστεψη αὐτὴ εἶναι συνηθισμένη στὴ Μακεδονία ἤδη σὲ στήλες ποῦ χρονολογοῦνται στὸν 4ο αἰ. π.Χ. Πρὸβλ. π.χ. τὸ ἀέτωμα μιᾶς στήλης ἀπὸ τὴ Βέροια, *I.Beroia*, 139, ἢ τὶς ἐπιστέψεις τῶν ἐπιτυμβίων στηλῶν ἀπὸ τὴ Βεργίνα· βλ. Χρ. Σαασσόγλου-Παλιαδέλη, *Τὰ ἐπιτάφια μνημεῖα ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Τοῦμπα τῆς Βεργίνας*, ἀδημ. διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη 1984, 65 κέ. καὶ 131 κέ. ἀρ. 5 καὶ 15, πίν. 14 καὶ 34.

Μεννέας Πριάμου

Ἡ ἐπιγραφή σώζεται ὁλόκληρη. Τὰ γράμματα εἶναι χαραγμένα ἀραιὰ στὴν ἀρχὴ καὶ στριμώχνονται πρὸς τὸ τέλος τοῦ στίχου. Ἡ χάραξη ἔγινε χωρὶς κανόνα καὶ ἔτσι τὰ τελευταῖα γράμματα βρίσκονται πλησιέστερα στὴν ἐπίστεψη ἀπ' ὅτι τὰ πρῶτα. Σχετικὰ μὲ τὴ μορφή τῶν γραμμάτων ἐπισημαίνουμε τὰ ἑξῆς: Τὸ *μῦ* ἔχει λοξές τις ἐξωτερικὲς του κεραῖες· τὸ *ἐψιλόν* εἶναι συμμετρικὸ καὶ μιὰ φορὰ μὲ μικρότερη τὴν ἐσωτερικὴ του κεραία καὶ τὴν ἄλλη ἰσομεγέθεις κεραῖες. Τὸ *νῦ* ἔχει ἐλαφρὰ λοξές τις κάθετες κεραῖες του. Ἡ ὀριζόντια κεραία τοῦ *ἄλφα* εἶναι εὐθύγραμμη καὶ πλησιέστερα πρὸς τὴν κορυφὴ τὴ μιὰ φορὰ καὶ ἐλαφρὰ καμπύλη τὴ δευτέρη. Τὸ *πῖ* εἶναι ἰσοσκελές. Τὸ στρογγυλὸ μέρος τοῦ *ρῶ* εἶναι πολὺ μικρὸ. Πολὺ μικρὸ εἶναι καὶ τὸ *ὄμικρον*. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἢ ἐπιγραφή θὰ πρέπει νὰ χρονολογηθεῖ στὸ β' μισὸ τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.¹⁴.

Τὰ πρόσωπα τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ἄγνωστα ἀπὸ ἄλλοῦ. Τὸ ὄνομα Μεννέας συναντᾶται συχνὰ στὸν ἑλληνικὸ κόσμῳ¹⁵, ἐνῶ ἐμφανίζεται καὶ στὴ Μακεδονία ἤδη ἀπὸ τὸν 4ο αἰ. π.Χ.¹⁶. Τὸ ὄνομα Πριάμος ἀπαντᾶ στὴν Ἀθήνα, τὴν Ν. Ἰταλία καὶ τὴ Φρυγία¹⁷.

ΙΣΤ' Ἐφορεία Προϊστορικῶν
καὶ Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων

B. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου

14. Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς μποροῦν π.χ. νὰ παραβληθοῦν μὲ τὰ γράμματα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δημητρίου στὸν Ἄρπαλο ἀπὸ τὴ Βέροια ποὺ χρονολογεῖται τὸ 248 π.Χ. Βλ. Μ. Β. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings. II. Epigraphic Appendix, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 22, Ἀθήνα 1996, 28 κέ., ἀρ. 8, πίν. VIII-XI (στὸ ἑξῆς: Hatzopoulos, *Institutions II*).

15. *LGPN* I, II, IIIA, s.v.

16. Ἕνας Μεννέας Ἀσάνδρου ἐμφανίζεται στὴ ὀνὴ οἰκία ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη (351/350 π.Χ.)· βλ. Hatzopoulos, *Institutions* II, ἀρ. 89. Σὲ κατάλογο τοῦ β' τετάρτου τοῦ 3ου αἰ. μ.Χ. ἀπὸ τὴ Βέροια ἀναφέρεται κάποιος Μεννέας Οὐλπ(ιος)· βλ. *I.Beroia*, 136. Ἐπιπλέον Μεννείας εἶναι τὸ πατρώνυμο τοῦ Μακεδόνα Βούπαλγου ποὺ ἀναγράφεται σὲ ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τὶς Φθιώτιδες Θῆβες· βλ. Tataki, *ὁ.π.* (σημ. 8), 284 καὶ 370 καὶ *IG IX.2*, 174.

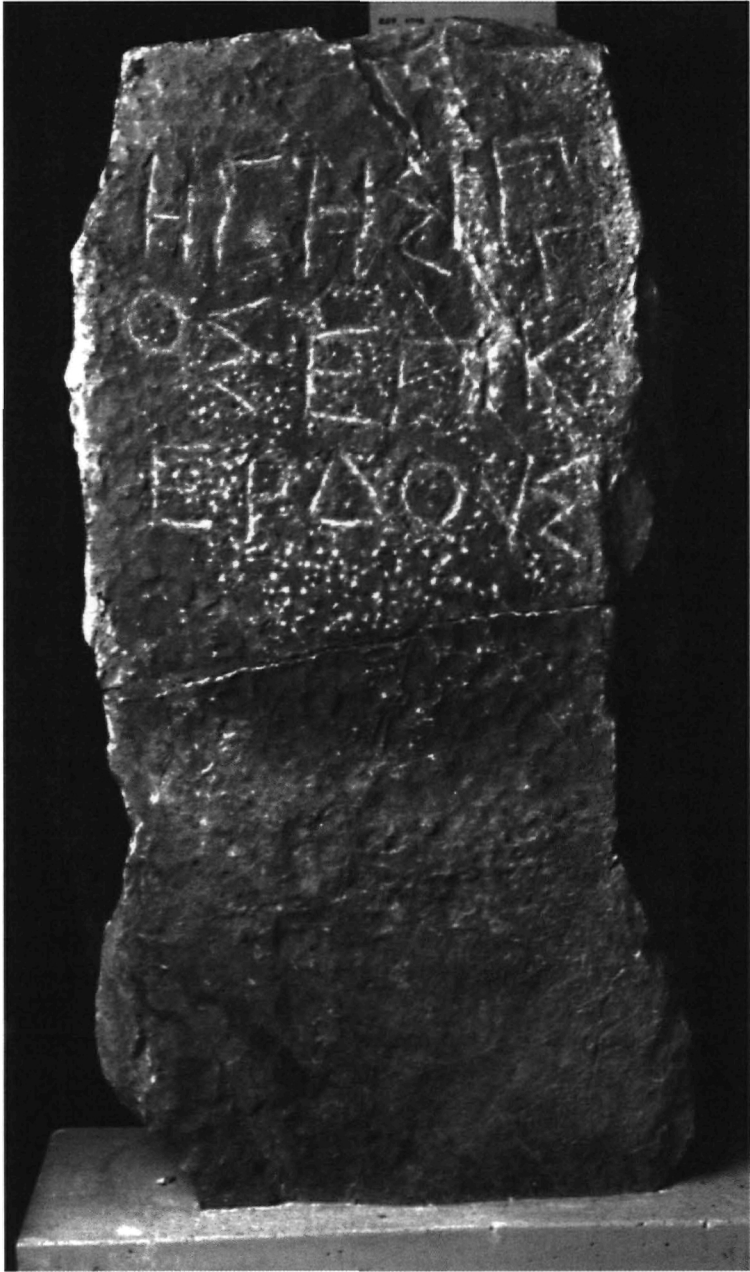
17. Βλ. *LGPN* II, IIIA, s.v. καὶ *SEG XXVI* 1369.

SUMMARY

TWO GRAVE INSCRIPTIONS FROM ANCIENT MYGDONIA

The text published here refers to two grave inscriptions coming from two areas of the west part of ancient Mygdonia. The first inscription, which mentions the name of Hegesippos, son of Epikerdos, was found in 1997 in a rescue excavation at the ancient cemetery of Nea Philadelphieia. The slab was used as the side wall of a cist grave. Its primary use was obviously different. It was undoubtedly erected as a tombstone on an older grave, which we unfortunately cannot identify. The archaeological evidence of the cemetery supports the fact that the inscription dates to the middle or the early third quarter of the fourth century B.C. This is also supported by the letter forms. The lack of an ethnic name after the name of the dead indicates that the grave inscription probably concerns a native inhabitant of the region.

The second inscription, which mentions the name Menneas, son of Priamus, was found many years ago at the rural area of the village Hagios Athanasios. According to the letter forms the inscription dates to the second half of the third century B.C.

Εἰκ. 1.

Εἰκ. 2.

Είχ. 3.